

nog duha, prirode i logosa (tehno-logička struktura prakse). Univerzalni, obuhvatni karakter pred-kazivanja i objave (Offenbarung) mito-logike vidio je na vrhuncu metafizike *Hegel*, kad je *čitavu sferu*, „apsolutnog duha“ označio kao *religiju* za razliku od svake pa i same „apsolutne religije“. Tako kaže *Hegel* u svojoj *Enzyklopädie der philosophischen Wissenschaften* (1830) (izd. F. Nicolin — O. Pöggeler, F. Meiner, Hamburg 1959, § 554, str. 440). Zašto tako misli? „Ako riječ duh (Geist) . . . treba imati smisao, sadrži on svoje objavljivanje“ (§ 564, str. 446)⁶⁸.

⁶⁸ Kasni *Schelling* je tu pošao dalje od *Hegela* (po programu), ali je u izvedbi „mitologiju“ (u užem smislu) novovjekovno podredio apsolutnoj subjektivnosti u obliku „naivne filozofije“, umjesto da, van historijske verzije bilo kojeg mita, samu filozofiju, kakva i bila, ne samo u njenom „negativnom obliku“, izvede iz mita kao mito-logike. Takav obrat markira preobražaj „filozofije mitologije“ u „mitologiku filozofije“. Kako *Schelling* tako *Bloch*, kojeg *Habermas* s pravom naziva „marksistički *Schelling*“ (l. c., str. 336—351), moraju biti, radi postizanja niveau-a i intenziteta problematike znanosti i rada (i slobode), iako obiluju „mitskim“ i „mističkim“ gradivom, uključeni u bitno razumjevanje mita, „prevladani“, „racionalizirani“. — Usporedi za *Schellinga*: *K. H. Volkmann-Schluck*, *Mythos und Logos, Interpretationen zu Schellings Philosophie der Mythologie*, de Gruyter, Berlin 1969, gdje se, s pravom, *Schelling* tretira kao jedini koji je filozofijski promislao „mit“ (str. 7, 115). Iako istinu koja se pokazuje i povlači u ukazivanje ne mjeri mjerom apsolutnog Logosa, autor ipak smatra da je van pitanja kako mit pripada prošlosti (str. 126), to jest: da se s logosom, koji raspravlja temelje (i razloge) bića i tako ih utemeljuje, promijenila bit kazivanja (ibid.). To dolazi otamo što autor promišlja mit i logos kao dva paralelna oblika govora (Sprache), dva načina kazivanja (str. 134), pa zato može govoriti o prelazu od mita u logos (str. 138). Sa svim prednostima što ih ima pred običnim istraživanjima mita i mitologija, ostaje tako autor u tradiciji gledanja na njih, ne razumije bit mita van njegovih historijskih verzija. Mit nije vezan uz „međuigru bogova i ljudi“, ono što ih sjedinjuje, „jedno“ (das Eine), i uz njihov prijepor (*Wiederstreit*) (str. 134). Što će kao „iznimno“, „sveto“ i „spa-